

سخن سردبیر

شاید بتوان مدل‌های توسعه اقتصادی در دنیا را به ۴ یا بیشتر تقسیم نمود: الگوی مبتنی بر منابع طبیعی (مانند کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس)، الگوی مبتنی بر شراکت‌های گسترده با کشورهای دیگر (مانند کشورهای آسه‌ان، شرق آسیا و G۲۰)، الگوی توسعه بسته و مستقل (مانند کشورهای بلوک شرق و شوروی سابق و کوبا) و الگوی چهارم که شاید نتوان به لحاظ ماهیتی آنها را از دسته دوم جدا دانست (مانند کشورهای پیشتاز GV/۸ و نوظهور BRIC از جمله چین) است.

بیش از دو دهه است که در کشور آرمان اقتصاد غیرنفتی ترویج می‌شود. تحریم‌ها مانع جدی برای گسترش شراکت‌ها با دنیا و جاری شدن سرمایه‌گذاری خارجی در کشور بودند. محور دیگری که به طور فزاینده مورد توجه قرار گرفته است فعالیت‌های دانش‌بنیان بوده است که به لطف حجم عظیم سرمایه انسانی دانشگاهی و حمایت‌های معنی‌دار، امید می‌رود به دستاوردهای ملموسی در دهه پیش‌رو بیانجامد. فعالیت‌های دانش بنیان پیش‌زمینه اقتصاد دانایی‌محور هستند و این ویرایش از اقتصاد اکنون کلیدی‌ترین عنصر پیشتازی و استقلال است.

اما علم، دانایی و فن‌آوری تنها در دانشگاه تولید نمی‌شود. دانش را می‌توان به دو دسته دانشگاهی و فناورانه تقسیم نمود. به عنوان مثال در حوزه چشم‌پزشکی به دانشی که در حوزه پیرچشمی در دهه گذشته ایجاد شده است توجه کنید؛ ملاحظه می‌شود که سهم صنعت و واحدهای تحقیق و توسعه آن‌ها در دانش امروزی ما درباره پیرچشمی بیشتر است. بدون اجتماعی شدن تولید علم و فناوری، ابتکار عمل‌های ما فراگیر و اصیل نمی‌شود. خصوصی سازی و اصلاح مناسبات کسب و کار و... در کنار تشویق فعالیت‌های دانش بنیانی برخواسته از دانشگاه نیز ضروری است.

دکتر سید فرزاد محمدی

مراکز رشد، پارک‌های علم و فن‌آوری و توسعه کارآفرینی

دانایی چیست؟

۱. دانایی ترکیبی از اطلاعات، تجربیات، ارزش‌ها و نگرش کارشناسی نظام‌یافته است.

۲. دانایی خاص افراد نیست و سازمان‌ها هم دارای ذخائر از دانایی هستند.

۳. اطلاعات و دانایی، منابع تولید دانایی هستند و برخلاف بسیاری از منابع (مواد اولیه، منابع مالی، منابع انسانی و...) هنگام مصرف، مستهلک نمی‌شوند، بلکه با مصرف، بیشتر رشد می‌کنند و این جادوی توسعه و اقتصاد دانایی‌محور است.

اقتصاد دانایی محور چه نوع اقتصادی است؟

۱. در این اقتصاد، ارزش افزوده صرفاً ناشی از تولید کالاهای مصرفی نیست؛ ابزارهای تولید نیز اهمیت خود را از دست داده و ارزش ثانویه پیدا کرده‌اند.

۲. در این اقتصاد، مهمترین عامل، تولید محصولات نیروی کار و سرمایه نمی‌باشد، بلکه «دانایی» و «فناوری» است.

۳. نمونه آن تعداد شرکتهای چند میلیارد دلاری جهان نظیر Nike و سیلیکون گرافیک می‌باشد که نه کارگاهی دارند و نه کارگری و تمام ثروت آنها در امتیازات علمی‌یشان ذخیره شده است و روز به روز در حال افزایش است.

۴. اقتصاد دانایی، اقتصاد کمیابی منابع نیست بلکه اقتصاد فراوانی منابع است.

۵. در اقتصاد دانایی، دانایی به کالا تبدیل شده و به فروش می‌رسد. لذا بازارهای مجازی برای مبادله دانایی در جهان شکل گرفته است.

۶. این اقتصاد مبتنی بر تولید، توزیع، و مصرف «دانایی» یا همان «اطلاعات» است.

۷. تولید ثروت در این بازار مبتنی بر مبادله «اطلاعات و دانایی» است.

۸. در اقتصاد دانایی، دانایی به مصرف می‌رسد و به صورت فن‌آوری به فروش می‌رسد.

۹. کشورهای که با عنوان «رهبران فن‌آوری» دنیا معرفی می‌شوند، بیشترین بهره‌برداری را از دانایی به عمل آورده و نه تنها آن را تولید کرده و در اقتصاد به مصرف رسانده‌اند بلکه نقش عمده‌ای هم در صادرات آن ایفا می‌کنند.

۱۰. اقتصاد دانایی، اقتصاد بدون وزن است. در این اقتصاد بجای کارخانه‌های بزرگ و مراکز اداری عظیم، مدارهای پیچیده و کوچک، فکرها (ایده‌ها) قرار گرفته‌اند و آنچه ارزش‌آفرین است از نوع فکری و غیر قابل لمس و بی وزن است.

۱۱. در اقتصاد دانایی سهم قابل توجهی از تولید ناخالص ملی و داخلی از رشته فعالیت‌های مبتنی بر دانایی، نظیر صنایع دارای فن‌آوری عالی و متوسط، خدمات مالی و تجاری مبتنی بر اطلاعات و دانایی و فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی حاصل می‌شود.

نشانه‌های اقتصاد دانایی

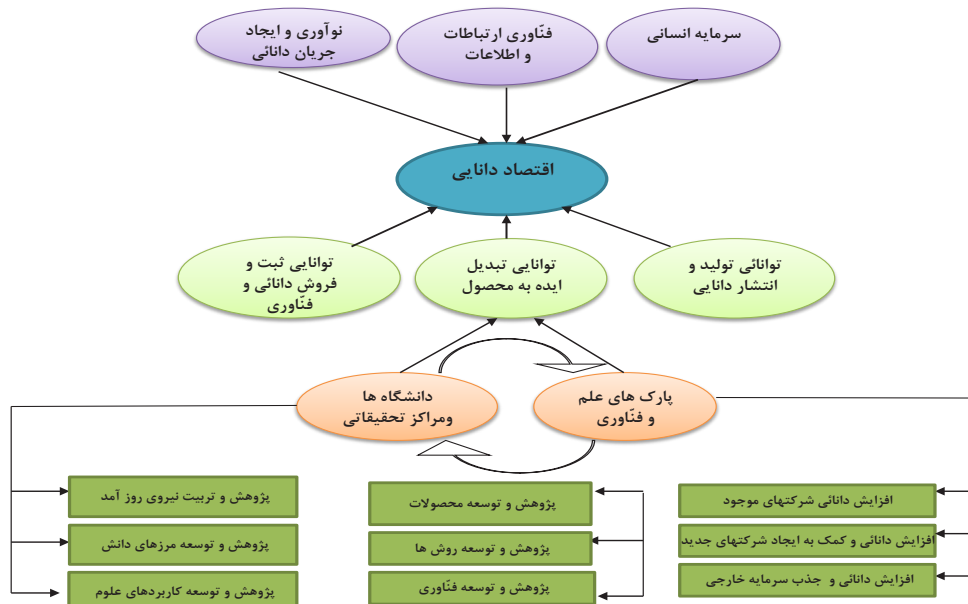
- سرانه واگذاری امتیاز پتنت در هر میلیون نفر
- درآمد حاصل از حق امتیازات و مجوزهای علمی بر حسب دلار برای هر یک هزار نفر
- تعداد بهره‌گیران از اینترنت در هر هزار نفر
- سهم صادرات فن‌آوری عالی از کل صادرات صنعتی

آفاق

ماهنامه قطب علمی چشم پزشکی فارابی
توسعه و چشم اندازه‌های سازمانی

توزیع: اعضای هیات علمی و کارشناسان ارشد و مسوولین واحدها
صاحب امتیاز: بیمارستان فارابی
مدیرمسئول: رئیس بیمارستان، دکتر محمود جباروند و مدیر بیمارستان، آقای علیاری
سردبیر: دکتر سیدفرزاد محمدی
دستیار سردبیر: زهرا هاشمی (کارشناس نوآوری)
دبیر اجرایی: دکتر عباس حامدیان (سرپرست روابط عمومی)
شمارگان: ۱۵۰ نسخه

نقش مراکز رشد و پارک‌های علم و فن آوری در اقتصاد دانایی

چه عواملی دانایی را افزایش می‌دهد؟

- الف) سرمایه انسانی
- ب) فن آوری ارتباطات و اطلاعات
- ج) شکل‌گیری فرایند نوآوری
  - سرعت عمل در نوآوری
  - تبدیل هر چه سریع‌تر ایده به محصول و خدمات
  - عرضه آن نه در سطح محلی یا منطقه‌ای، بلکه در سطح جهانی
- د) خدمات پشتیبانی فنی
  - ارائه خدمات فنی و مهندسی
  - استفاده از امکانات آزمایشگاهی و کارگاهی
- ه) خدمات مالی و اعتباری
  - امکان استفاده از اعتبارات خدماتی و تحقیقاتی
  - کمک به دسترسی به منابع مالی و جذب سرمایه‌گذاران
  - تسهیل در جذب طرح‌ها و پروژه‌های تحقیقاتی

اهم دستاوردهای مورد انتظار از فعالیتهای پارک‌ها و مراکز رشد علم و فن آوری

۱. گسترش واحدهای تحقیقاتی و شرکت‌های خدمات مهندسی و تکمیل چرخه تحقیق و توسعه
۲. توسعه فرهنگ کارآفرینی و ایجاد اشتغال مولد برای فارغ‌التحصیلان جوان
۳. کاربردی کردن و تجاری سازی نتایج تحقیقات
۴. نوسازی صنایع موجود از رهگذر جذب و انتقال فن آوری
۵. جذب و حفظ نخبگان علمی کشور در طرح‌های تحقیقاتی و تولیدی مبتنی بر فناوری بالا

چه گروه‌هایی می‌توانند مؤسسين مراکز رشد باشند؟

در کشورهای خارجی بترتیب:

- ۱- شرکت‌های خصوصی
  - ۲- حاکمیت‌های محلی
  - ۳- مراکز دولتی
- مراکز رشد را راه‌اندازی می‌کنند و بالعکس در ایران بترتیب:
- ۱- مراکز دولتی (دانشگاه‌ها، پارک‌های علم و فن آوری)
  - ۲- حاکمیت‌های محلی (استانداری‌ها)
  - ۳- شرکت‌های خصوصی

شرایط اخذ مجوز مراکز رشد

- داشتن فضای فیزیکی بلااستفاده با ۱۵۰۰ مترمربع زیربنا
  - داشتن گروه مدیریتی توانمند به دانش مراکز رشد
  - داشتن برنامه کسب و کار
  - تکمیل و ارسال کاربرگ‌های درخواست مجوز به معاونت پژوهش و فن آوری وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری.
- برنامه و بودجه مراکز رشد**
- مراکز رشد فقط مسئولیت حمایت مالی را عهده دار نیستند. تعداد نیروی انسانی مراکز رشد حداکثر ۳ یا ۴ نفر می‌باشد و همین موضوع موجب حذف بوروکراسی زائد خواهد شد. خدمات مراکز رشد از طریق خرید خدمت ارائه می‌شود. شرکت‌های خارج شده (Spin off) از مرکز رشد، باید هزینه‌های انجام شده را با سود و کارمزد زیاد عودت دهند تا مراکز رشد، خود گردان شوند.
- مراکز رشد برای یک دوره ۳ یا ۴ ساله، سالیانه بنا بر نوع مرکز رشد از حمایت مالی بلاعوض دولت برخوردار می‌شوند.

وظایف مراکز رشد

- ارائه خدمات برای استقرار واحدهای فن آوری، تلاش برای فراهم آوردن حمایت‌های قانونی به منظور تسریع رشد واحدهای فن آوری و در موارد لزوم حمایت مالی مطابق ضوابط مندرج در قانون
- ارائه مشاوره‌های تخصصی مورد نیاز واحدها در راستای تبدیل ایده‌های نو به محصولات قابل تجاری شدن و تجاری‌سازی آنها
- نظارت بر روند رشد واحدها و ارزیابی مستمر دستاوردها با هدف افزایش کارایی مرکز رشد
- نظارت بر تحقق ایده محوری واحدهای فن آوری

ویژگی‌های مراکز رشد

- دارای ارتباط علمی با مجامع تخصصی مستقر در یک پارک علمی و فن آوری یا نزدیک به سایر مراکز علم و فن آوری
  - دارای فضاهای انعطاف‌پذیر قابل واگذاری به صورت اجاره
  - دارای حوزه ستاد کوچک و مدیریت با تجربه
  - دارای توان تدارک امکانات و خدمات با ارزش افزوده بالا
- خدماتی که مراکز رشد به واحدهای فن آوری ارائه می‌دهد:**
- تامین محل کار (بصورت اجاره)
  - خدمات آزمایشگاهی، کارگروهی و اطلاع‌رسانی
  - خدمات حقوقی، مالی، اعتباری، پروژه‌یابی و بازاریابی
  - آموزش‌های تخصصی ویژه و ارتقای واحدهای فن آوری

پارک علم و فن آوری (Science & Technology Park)

سازمانی است که به وسیله متخصصین حرفه‌ای مدیریت می‌شود و هدف اصلی آن افزایش ثروت در جامعه از طریق ارتقاء فرهنگ نوآوری و رقابت در میان شرکت‌های حاضر در پارک و مؤسسه‌های متکی بر علم و دانش است. برای دستیابی به این هدف یک پارک علمی، جریان دانش و فن آوری را در میان دانشگاه‌ها، موسسه‌های تحقیق و توسعه و شرکت‌های خصوصی و بازار به حرکت انداخته و مدیریت می‌کند و رشد متکی بر نوآوری شرکت‌ها را از طریق مراکز رشد و فرآیندهای زایشی تسهیل می‌کند. پارک‌های علم و فن آوری همچنین خدمات مناسب دیگری به همراه فضاهای کاری و تسهیلات با کیفیت بالا فراهم می‌نمایند.

در حقیقت، پارک‌های علم و فن آوری مراکزی هستند که شرکت‌های جوان یا بخش‌های مستقل شده از شرکت‌های بزرگ از طریق همکاری تنگاتنگ با یک دانشگاه یا مؤسسه تحقیقاتی مجاور خود، امر تحقیق و توسعه خود را پیش می‌برند و در آنان تا حدود زیادی امکان تکوین نمونه‌های اولیه کالا (نه تولید انبوه) وجود دارد. به عبارت دیگر، پارک‌های علم و فن آوری تجمیع بهینه‌ای از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان هستند که به وسیله متخصصین حرفه‌ای مدیریت می‌شوند و هدف اساسی آنان، افزایش ثروت در جامعه از طریق ارتقاء فرهنگ نوآوری و رقابت‌پذیری در میان کارآفرینان جوان، پژوهشگران و دانش‌آموختگان دانشگاهی است.

منابع مالی پارک علم و فن آوری

- بودجه سالانه (این بودجه از محل اعتبارات عمومی کشور تامین می‌گردد).
- درآمد حاصل از فعالیت‌ها و خدمات پارک
- قراردادهای منعقد شده با سایر دستگاه‌های اجرایی
- کمک‌ها و هدایای اشخاص حقیقی

شرایط ایجاد پارک علم و فن آوری

- وجود حداقل دو دانشگاه دولتی و غیر دولتی توانمند و حداقل ده هزار دانشجو در رشته‌ها و زمینه‌های مرتبط با فعالیت پارک در منطقه
- وجود حداقل یک شهرک صنعتی توانمند در منطقه
- وجود حداقل ۱۵۰ شرکت تولیدی و صنعتی و ۵۰ شرکت تحقیقاتی و خدمات مهندسی خصوصی فعال در زمینه‌های مرتبط با فعالیت پارک در منطقه
- اعلام حداقل ۱۰ واحد فن آوری برای مشارکت در تاسیس پارک و یا حضور در آن
- وجود امکانات شهری و تاسیساتی مناسب در منطقه
- اعلام همکاری برخی دستگاه‌های مرتبط دولتی از قبیل استانداری، دانشگاه‌ها، اداره‌های کل استان و واحدهای تولیدی بزرگ استان
- مساحت لازم برای ایجاد پارک در شروع حداقل ۵ هکتار و حداکثر ۳۰ هکتار می‌باشد.
- وجود تاییدیه مراجع ذی‌ربط از قبیل شهرداری، کمیسیون ماده ۵ یا شورای عالی شهرسازی در مورد مالکیت و کاربری زمین مورد نظر
- وجود راه‌های دسترسی مناسب به مناطق شهری، دانشگاهی و صنعتی مجاور
- وجود تاسیسات پایه شامل آب، برق و تلفن حداقل تا یک کیلومتری زمین مورد نظر برای احداث پارک

پارک علم و فن آوری ضمن ایجاد فضای مناسب به منظور بهره‌مندی بنگاه‌های کوچک و متوسط از قوانین حمایتی و خدمات پشتیبانی متمرکز، موجبات توسعه کارآفرینی و تجاری‌سازی نتایج تحقیقات دانشگاهی را از رهگذر هم‌افزایی ناشی از مجاورت فیزیکی این بنگاه‌ها و نیز کاهش هزینه‌های سرمایه‌گذاری اولیه و هزینه‌های جاری، فراهم می‌سازند.

در اینجا به تعریف انواع مراکز حمایتی از بنگاه‌های کوچک و متوسط در کشور که به طور عمده تحت نظارت وزارتین علوم تحقیقات و فناوری و صنایع و معادن است، پرداخته می‌شود.

الف) پارک علم و فن آوری

۱: تجمیع بهینه‌ای از مؤسسات دانش‌بنیان است که به وسیله متخصصین حرفه‌ای مدیریت می‌شود و هدف آن، افزایش ثروت در جامعه از طریق ارتقای فرهنگ نوآوری و رقابت‌پذیری در میان کارآفرینان است.

ب) مرکز رشد علم و فن آوری

۲: مکانی (فیزیکی یا مجازی) متشکل از یک یا چند مجموعه است که واحدهای فن آوری نوپا نظیر هسته‌های فن آوری دانشگاهی و بنگاه‌های کوچک و متوسط دانش‌بنیان به صورت موقت در آن مستقر و مجتمع می‌شوند و از قوانین حمایتی و خدمات پشتیبانی ویژه برخوردار می‌گردند.

ج) خوشه صنعتی

۳: مجموعه‌ای از بنگاه‌های کسب و کار است که در یک منطقه جغرافیایی و یک گرایش صنعتی متمرکز شده و با همکاری و تکمیل فعالیت‌های یکدیگر به تولید و عرضه تعدادی کالا و خدمات می‌پردازند و از چالش‌ها و فرصت‌های مشترک برخوردارند.

د) شهرک صنعتی

۴: مکانی است دارای محدوده معین برای استقرار مجموعه‌ای از واحدهای صنعتی، فن آوری و خدمات پشتیبانی که بخشی از امکانات زیربنایی و خدمات ضروری را با توجه به نوع و وسعت شهرک در اختیار آنان قرار می‌دهد.

ه) شهرک فن آوری

۵: مکانی در شهرک صنعتی است جهت توسعه همکاری دانشگاه و صنعت و پاسخگویی به نیازهای تخصصی صنایع از طریق جلب مشارکت حداکثری دانشگاهیان با تأکید بر مسئله‌یابی و بهبود محصولات و خدمات موجود.

و) مرکز و مجتمع فن آوری

۶: مرکزی حمایتی و تأیید صلاحیت شده است که به عنوان منبع رشد و تأمین کسب و کار و نوآوری برای بنگاه‌های کوچک و متوسط مبتنی بر فن آوری عمل نموده و رهنمودهای جامعی را برای راهبری آنان ارائه می‌نماید.

پارک‌های علمی و فن آوری ابزار توسعه کارآفرینی

یکی از اهداف اولیه تشکیل یک پارک فن آوری افزایش تعداد شرکت‌های کوچک و متوسط دانش محور کارآفرین است تا در یک محیط اقتصادی به فعالیت بپردازند. از این شرکت‌ها به عنوان پشتوانه بخش خصوصی برای کمک به تنوع اقتصادی نام برده می‌شود. با کمک به رشد شرکت‌های مستاجر، پارک‌های تکنولوژی نقش بسیار مهمی در توسعه اقتصاد محلی بازی می‌کنند. آنها مشاغل جدید ایجاد می‌کنند، سرمایه‌های خارجی را جذب می‌کنند و قدرت رقابت‌پذیری ملی و منطقه‌ای را افزایش می‌دهند. این نقش توسعه‌ای بخصوص در تحولات اقتصادی مهم است.

نظام ملی نوآوری

رستم لالاکا معتقد است که نظام ملی نوآوری از تفکیک و تعامل خردسامانه‌های زیر شکل می‌گیرد:

- سیاستگذاری علم و فن آوری و ابزارهای اجرای این سیاست
- توسعه منابع انسانی
- تحقیقات علمی و تجاری سازی آن
- داد و ستد فن آوری در بازار بین‌المللی
- خدمات حمایت فنی و توسعه تجاری
- تأمین مالی فعالیت‌های علمی و فن آوری
- همکاری‌های بین‌المللی

مطابق این نظریه ملاحظه می‌شود که توسعه منابع انسانی فنی یکی از زیرساخت‌های این نظام محسوب می‌شود. وی همچنین با بیان این که پارک‌های فن آوری ابزار تشویق نوآوری در این نظام محسوب می‌شوند، در ادامه آنها را بدین صورت معرفی می‌نماید:

«پارک فن آوری، یک توسعه مبتنی بر مالکیت، در یک محیط فیزیکی با کیفیت بالا و پارک‌مانند است.

آنها از مزایای نزدیکی به منابع مهم سرمایه معنوی، زیرساخت‌های مناسب و سیاست‌های راهنمایی‌کننده، بهره‌مند می‌شوند و شرکت‌های مبتنی بر فن آوری و موسسات دولتی را در یک «محیط مدیریت شده» حمایت می‌کنند و بنابراین تعامل، توسعه فناوری و رشد اقتصادی را تسهیل می‌کنند. یک پارک علمی، یک توسعه مبتنی بر مالکیت می‌باشد که روابط عملیاتی منظمی با یک دانشگاه یا سایر موسسات تحقیقاتی و آموزشی دارد و به منظور تشویق شکل‌دهی و پیشرفت بازرگانی دانش محور و سازمان‌های دیگر در یک مکان طراحی شده است و فرایند مدیریتی که به صورت فعال به دنبال انتقال فن آوری و مهارت‌های بازرگانی به سازمانهای پارک می‌باشد را دارا می‌باشد.

مطابق این تعاریف پارک‌های علمی و فن آوری ابزاری برای تولید ثروت می‌باشند و یک مسوولیت اجتماعی اصیل در توسعه را دنبال می‌کنند. همچنین براساس نظریه‌های مطرح شده توسط کارشناسان و متخصصین جهانی، پارک‌های علمی و فن آوری با توجه به خصوصیتی که دارند، می‌توانند در جهت کارآفرینی و اشتغال‌زایی نقش مهمی ایفا نمایند. در این راستا، توجه به نظریاتی که در ادامه می‌آید، می‌تواند ما را در درک اهمیت پارک‌های علمی و فناوری به عنوان منابع کارآفرینی یاری رساند. لوئیس سنز معتقد است که پارک‌های علمی و فناوری، بیش از هر چیز دیگر، در ارتباط با نوآوری فعالیت می‌نمایند. وی بیان می‌کند که کشورها از طریق ایجاد محیط مناسب برای نوآوری در سطح ملی و منطقه‌ای، به شرکت‌ها و صنایع اجازه می‌دهند که بنیه قویتری بدست آورند و در نتیجه سود بیشتری کسب کرده و اشتغال بیشتری ایجاد نمایند. بدین طریق است که با راه‌اندازی پارک‌های علمی و فن آوری می‌توان موجبات افزایش رفاه اجتماعی و ارتقای سطح زندگی شهروندان را فراهم نمود. لوگر و گولدستین معتقدند که پارک‌های علمی با کارآفرینی‌های نوآورانه، مزایای اقتصادی و اجتماعی عظیمی ایجاد می‌کنند. به عقیده آنها این دیدگاه به وسیله موفقیت‌های بخش‌های نوآوری تکنولوژی یا مناطق صنعتی جدید مانند دره سیلیکون بوجود آمده است. همچنین اشاره دارند که پارک‌ها مراکز رشدی هستند که توسعه اقتصادی محلی را با تمرکز زیاد بر فعالیت‌های تحقیق و توسعه و ایجاد تسهیلات در جذب محققین و مهندسین فراهم می‌کنند. همچنین لوگر، پارک‌ها را دارای حضوری اثر بخش در زمینه ایجاد شغل‌هایی با ارزش افزوده بالا و در زمینه فن آوری بیان می‌کند.

تاریخچه شهرک‌ها، پارک‌ها و مراکز رشد در ایران

تاریخچه ایجاد اولین شهرک علمی و تحقیقاتی در ایران مربوط به سال ۱۳۷۱ است که پیشنهاد تهیه گزارش بررسی مقدماتی آن توسط شرکت سهامی ذوب آهن مطرح شد و پی‌گیری کلیت کار به معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی اصفهان واگذار شد و در همین سال موضوع در شورای پژوهش‌های علمی کشور تصویب گردید. در سال ۱۳۷۲ با تشکیل هیأت امنای عملیات اجرایی شهرک شروع شده و در سال ۱۳۷۵ اساسنامه آن در شورای عالی انقلاب فرهنگی تصویب گردید. در سال ۱۳۷۸ عملیات اجرایی ساخت مرکز رشد انجام و در سال ۱۳۷۹ مرکز رشد غدیر با استقرار ۱۷ واحد فن آوری و تحقیقاتی راه‌اندازی شد. پارک فن آوری پردیس در سال ۱۳۷۹ مطالعات مکان‌یابی را انجام داد و در سال ۱۳۸۰ نقطه‌ای در شهر پردیس جهت احداث انتخاب شد. این پارک که وابسته به نهاد ریاست جمهوری است به لحاظ عملکردی متفاوت با دیگر پارک‌های ایران بوده است. پارک‌های علم و فناوری استان‌های آذربایجان شرقی، سمنان، خراسان، فارس، گیلان، مرکزی و یزد در سال ۱۳۸۱ با انحلال سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی استان‌ها و تبدیل آن‌ها به پارک ایجاد شدند.

این روند و ایجاد پارک‌ها و توسعه آن در حال حاضر نیز بنا بر تکالیف قانونی برنامه پنجم توسعه (بند د، ماده ۱۶) باید ادامه داشته باشد که این روند تاکنون در قوانین بودجه‌های سنواتی دیده شده و فرایند توسعه آن نیز ادامه دارد.

نظر به اطلاعات معاونت پژوهش و فناوری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، تعداد کل پارک‌ها و مراکز رشد علم و فناوری که از وزارت خانه یاد شده مجوز دارند (۹۹ مورد) است که از این تعداد ۲۱ مورد (۲۱/۲ درصد) در تهران واقع شده است که شامل: پارک‌های علم و فناوری وابسته به جهاد دانشگاهی، دانشگاه تربیت مدرس، دانشگاه تهران، پارک وابسته به وزارت نیرو، وزارت بهداشت و درمان و دانشگاه امیرکبیر می‌باشد. استان فارس با تعداد ۸ مورد یعنی ۸/۱ درصد و استان خراسان رضوی با تعداد ۷ مرکز یعنی ۷/۱ درصد از کل پارک‌های موجود را به خود اختصاص داده و بعد از تهران در رده‌های دوم و سوم قرار دارند. لازم به ذکر است تنها استانی که فاقد پارک علم و فن آوری است، استان کهگیلویه و بویراحمد است.

استان تهران با ۳ شهرک یعنی ۳/۱۰ درصد و استان اصفهان و سمنان هر کدام به تفکیک با ۲ شهرک یعنی ۶/۹ درصد دارای بیشترین پراکندگی شهرک‌ها و پارک‌های علم و فناوری در بین استان‌های کشور هستند. در بررسی پارک‌های علم و فناوری براساس دستگاه مؤسس از تعداد ۹۹ مرکز رشد موجود تعداد ۴۳ پارک ۴۳/۴ درصد وابسته به پارک‌های مذکور هستند، تعداد ۳۲ پارک یعنی ۳۲/۳ درصد وابسته به دانشگاه‌ها بوده و تعداد ۷ پارک یعنی ۷/۱ درصد نیز وابسته به جهاد دانشگاهی می‌باشند. سایر موارد نیز وابسته به مراکز تحقیقاتی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مناطق آزاد، مراکز خصوصی، وزارت نیرو، نهاد ریاست جمهوری و شرکت شهرک‌های صنعتی هستند.

منابع:

- نقش پارک‌های علمی در توسعه کارآفرینی، زینب ایزدیان، ۱۳۹۰
- بررسی پارک‌ها و مراکز رشد علم و فناوری ایران با نگاهی بر رویکرد جهانی، مجید سلیمانی، ۱۳۸۹
- جایگاه مراکز رشد (Incubator) در توسعه کارآفرینی، ۱۳۸۵
- بررسی مبانی و شاخصهای اقتصاد دانایی محور و جایگاه آن در کشورهای منتخب در مقایسه با ایران، مصطفی عماد زاده، ۱۳۸۶